

The background is a dark blue night sky with falling snow. In the upper left, a small yellow and blue bird sits on a branch with red berries. In the lower left, a squirrel sits on a pine branch with red berries. In the center, a woman with long dark hair, wearing a red beanie with a white pom-pom, a light pink coat, blue tights, and brown boots, stands with her back to the viewer, holding a glowing blue lantern. To her left is a small red house with a white snow-covered roof and a chimney. The ground is covered in snow with a winding path. The overall style is whimsical and cozy.

TAMMI

Liina Putkonen

**HILJAISTEN
TARINOIDEN
TUPA**

Liina Putkonen

*Hiljaisten
tarinoiden
tupa*

TAMMI

HELSINKI

Kirjailija kiittää Kulttuurikeskus Villihanhea tunnelmallisesta ja inspiroivasta residenssiajasta Pyhäjoen vanhassa pappilassa.

Sivuilla 9, 17, 18, 126, 169, 231, 260, 285 ja 357 esiintyvät lainaukset Astrid Lindgrenin teoksesta *Mio, poikani Mio* (WSOY, 1955) on suomentanut Kristiina Kivivuori.

Sivulla 78 esiintyvän lainauksen Edith Södergranin teoksesta *Kultaiset linnut* (Karisto, 1991) sekä sivuilla 119 ja 203 esiintyvät lainaukset teoksesta *Runoja* (WSOY, 1980) on suomentanut Uuno Kailas.

Lainaukset Charles Dickensin *Saiturin joulu* -teoksesta sivuilla 71, 109–110, 238, 299–300 ja 302 pohjautuvat Waldemar Churbergin suomennokseen *Joulun-aatto* vuodelta 1878. Koko teos on verkossa Gutenberg-projektin alla.

© Liina Putkonen ja Tammi 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-6384-7
Painettu EU:ssa

”Ihminen on kauneimmillaan kirjoittaessaan.”

*Kiitos näistä sanoista sinulle,
joka muistutit kohtaamisten rakentavan
ihmisen sydämen.*

”Sadepäivät pitää viettää kotona
höyryävän teekupin kanssa
kirjaa lukien.”

BILL PATTERSON

1. osa

”Minä leijailin pohjattoman mustan
syvyyden yllä. Minä pelkäsin niin,
eikä apua ollut missään. Kohta
putoan, ajattelin minä, ja sitten
kaikki on ohi...”

ASTRID LINDGREN:

Mio, poikani Mio

1. luku

Kieroninäinen Kärttykasa. Aina Varjoranta naurahti nähdessään tekstin paperinsuikaleessa kesken pikkuleipäsavotan. Hän oli eilen pyytänyt Maijaa ja Paavoja keksimään noitanimiä, jotka sujautettaisiin Kielokosken halloweenmyyjäisten onnenkekseihin. Touhukkaat kolmasluokkalaiset olivat pistäneet peliin koko sanavarastonsa.

Ennen kuin Aina ehti kehua lapsia hienosta työstä, pääsi Maijan suusta tuskastunut parkaisu, joka olisi voinut olla itsensä noita Kärttykasan suusta.

– Taas tää meni rikki, tyttö älähti ja nyppäsi ryttäämänsä nimilapun keksinmurusten seasta.

– Mä voin auttaa, Paavo tuli hätiin. – Sun äiti otti nää just uunista, hän jatkoi ja nosti paistinlastalla yhden kuumman ja vielä taipuisan keksin puiselle leivinlaudalle.

Poika pyysi Maijan paperimytyn, silotti sen pöytää vasten ja taitteli pieneksi sieväksi neliöksi. Sitten hän asetti lappusen keksin keskelle, taivutti pehmeän leivonnaisen siististi puolikuun muotoon ja paineli vielä reunat näppärin sormin ennen kuin antoi keksin Ainalle, joka vuorostaan laittoi herkun kovettumaan lopulliseen muotoonsa.

– Miksi mä en saa noita noin kauniiksi? Ihan tyhmiä kakkakikkareita koko keksit, Maija ulvahti sen sijaan, että olisi kiittänyt.

– Maija, tytön äiti Katja Lysenko torui kopatessaan lapsen syliinsä.

Kaikki tiesivät, että tosiasiassa kärttyily juonsi juurensa jostakin ihan muusta kuin epäonnistuneesta keksiviritelmästä.

– Maijalla tulee tosi kova ikävä sua, Paavo sanoi.

Katja silitti tyttärensä päätä ja heilutteli tätä lempeästi sylissänsä. Hän oli lähdössä pitkälle työmatkalle ulkomaille, ja Maijaa jännitti. Tyttö ei ollut koskaan ollut erossa äidistään useampaa viikkoa.

Maijan tunnepurkaus sai Herra Spunkin ja Toivo Uulan, kirjaston karvaiset kaverit, valpastumaan. Koirat tulivat tökkimään Maijan jalkoja kuonollaan.

– Ne lohduttaa, Maija nyyhkäisi.

– Tai kerjää keksejä, Paavo totesi raapustaessaan jotain tyhjälle paperille ja vei lappusen sitten ystäväelleen.

Katjan olkapäältä kuului tirskahdus. Maija nosti itkuiset kasvonsa ja esitteli lappua muillekin.

– Ikävästä kärttyilevä kakkakikkarainen, Aina luki Paavon harakanvarpaat ääneen.

– Hyvä noitanimi mulle. Anteeksi, Maija kuiskasi.

– Vaikka itse oletkin...

Tyttö hyppäsi äitinsä sylistä ja meni kyhäämään uutta lappua. Pian hän jo tyrkkäsi tuotoksensa Paavolle.

– Ylivoimaisesti paras kaveri, vaikka vähän vaikkovarvas, Paavo luki ja alkoi vuorostaan hekottaa.

– Kakkavarvas.

– Vaikkukikkare.

Lapset nauroivat ja puskiivat toisiaan kuin karhupennut. Ei mennyt aikaakaan, kun myös Toivo Uula ja Herra Spunk innostuivat hyppimään vallattomasti. Koirat tarttuivat riehumismahdollisuuteen heti, jos sellainen tarjoutui.

Aina ei edes yrittänyt suitsia iltavilliiä, sillä hillitön riemu oli parempi kuin lohduton itku. Katja oli lähdössä matkaan vielä samana iltana ehtiäkseen seuraavana päivänä lennolleen, joka veisi hänet Helsingistä välilaskujen kautta Thaimaahan.

Hädässä olevien naisten auttamiseen erikoistunut hyväntekeväisyysjärjestö Womanger piti Katjan yhä kiireisenä, sillä järjestöä tavallisesti pyörittävä Lise-Marie Saarni oli edelleen vapaehtoistöissä ulkomailla. Kun Katja oli saanut kutsun naisten kaltoinkohtelun tunnistamista käsittelevään seminaariin ja sen jatkoksi järjestettävään koulutukseen Thaimaassa, hän oli sanonut ei. Ainan rohkaisu ja pitkälinen maanittelu olivat kuitenkin lopulta tuottaneet tulosta, mistä Lise-Marie oli iloinnut suuresti. Olihan kyseessä Womangerille ohittamaton mahdollisuus saada alan uusinta tietoa ja solmia kontakteja maailmalle.

– Me voimme Ainan kanssa viimeistellä loput keksit, menkää te valitsemaan uutta kirjaa lukuhetkeen, Katja lupasi. – Mutta ensin pesette kädet!

Viimeinen komento tuli juuri ennen kuin oli liian myöhäistä, sillä yltä päältä keksinmuruissa olevat lapset leipomisesta rasvaisine sormineen olivat jo kirjastosalin ovella. Käskyn kuullessaan he kaarsivat kiltisti vessan kautta ja riensivät vasta sitten kirjahyllyn kimppuun.

Aina katseli lasten menoa hymyillen. Hän oli luvannut aloittaa uuden kirjan, sillä *Veljeni, Leijonamieli* oli pohdittu pieteetillä ja luettu riittävän monta kertaa läpi. Nyt Maijan ja Paavon piti enää päättää, mikä kirja valittaisiin seuraavaksi. Aina arveli, että toiveita vertaillen ja sovitellen meni taatusti hetki jos toinenkin.

– Olenko kamala äiti, kun jätän Maijan näin pitkäksi aikaa? Katja kysyi huolta silmissään.

– Mitä sinä höpötät? Et tietenkään ole! Aina puuskahti.

– Sitä paitsi Maija itse sanoi, että sinun pitää mennä pelastamaan maailman naiset. Hän kyllä pärjää. Ja meitä on täällä koko joukko hoivaajia ja tietenkin Paavo, Aina vakuutti luottoystävälleen. – Mutta pärjäätkö sinä crossa Maijasta?

Katja hymähti. – Yksin en varmaan pärjäisi, mutta onneksi Sisu lähtee mukaan. Myös sen muun takia, vaikka Thaimaa kai on nyt turvallinen.

– Onko poliisilta tullut enää mitään lisätietoa asiasta? Aina kysyi vakavoituen.

Katja pudisti päätään. – Sen tiedon varassa ollaan edelleen, että hän on lähtenyt maasta ja poliisin kansainvälisen tiedonvaihdon perusteella piileskelee tätä nykyä jossain päin eteläistä Afrikkaa.

– Voi kunpa hänet olisi jo pidätetty, Aina huokaisi ja puristi ystävänsä kättä. – Mutta pääasia on, ettei hän ole sinulle uhka matkan aikana.

– Niin, Katja sanoi ja yöökkäsi urheasti.

Katjan ex-puolison ajattelemisen kylmäsi Ainaa yhä. Kymmenisen vuotta sitten ulkomailta Suomeen muuttanut Katja oli alun perin tullut miehensä kanssa maatila-töihin ja alkanut pian odottaa Maijaa. Hänen miehensä kuitenkin kuoli tapaturmaisesti kesken raskauden. Katja jäi vieraaseen maahan täysin yksin, mutta tilan isäntä lohdutti ja tuki surun murtamaa naista kaikin tavoin, ja Katja jäi Suomeen, jotta hänen lapsensa saisi häntä itseään paremmat eväät elämäänsä. Ajan myötä miehestä kuitenkin kuoriutui hirviö, joka vainosi Katjaa senkin

jälkeen, kun tämä oli karannut miehen luota. Lopulta mies jäi kiinni tilalla harjoittamastaan ihmiskaupasta ja pakkotyöstä. Syytteet saivat miehen pakenemaan maasta, ja Katja pystyi hengittämään vapaammin.

– Muista nyt myös sitten nauttia reissusta. Työt toki vievät veronsa, mutta leikkikää vähän häämatkaakin, kun pääsette reissuun ihan kahdestaan, Aina virnisti.

– Mistä häämatkasta sinä puhut, kun kukaan ei ole kosi-
nut ketään? Katja nauroi. – Emmekä me edes ole kaksin, Katja jatkoi ja silitti hymyillen vatsaansa.

– Tuo vauveli ei vielä esitä suuria vaatimuksia, Aina huomautti.

– Totta. Jotenkin vain ajatukset pyörivät koko ajan tässä uudessa tulokkaassa. Tuntuu ihmeeltä saada kokea tällainen puhdas onni, Katja sanoi. – Kun Maija syntyi, pystyin tuskin hengittämään surultani. Ainoa lohtuni oli se, että mieheni sentään tiesi, että meille oli tulossa vauva. Sen onnen hän kantoi sydämessään tuonne jonnekin pilvien taakse.

Katja katsoi ulos ikkunasta kostein silmin. Aina puristi ystävänsä olkapäätä ja tunsu syyllisyyden piston sisimmässään. Hän ei ollut kertonut omasta raskaudestaan juuri kenellekään, vaikka se oli pian puolivälissä. Vain Ainan lapsuudesta asti rinnalla kulkenut luottoihminen, äidin juristi ja sydänystävä Amalia Luoto oli vihitty mukaan salaisuuteen.

Aina ei vain ollut pystynyt puhumaan raskaudestaan. Hän ei halunnut vaikeuttaa asioita entisestään, ja kun isäehdokkaita oli kaksi ja heistä toinen valmistautui hengen-
vaaralliseen operaatioon ja toinen oli hiljattain käynyt vasektomiassa, koska ei halunnut enempiä lapsia, Aina

oli nähnyt parhaaksi vaieta koko asiasta. Sillä Aina halusi tämän lapsen, enemmän kuin mitään muuta. Raskaus oli yllättänyt hänet, mutta se tuntui päivä päivältä tärkeämmältä. Tunne ei säilyisi puhtaana, kun olisi keskustelujen aika.

Onneksi raskausmaha ei ollut eteenpäin pingottuvaa sorttia ja Ainan oli ollut nopeasti viilenneen syksyn myötä helppo kääriytyä isoihin villatakkeihin ja pusakoihin. Pian vaatteet eivät kuitenkaan enää peittäisi totuutta. Katjalle hän halusi kertoa ystävistä ensimmäisenä, mutta hetki ei tuntunut oikealta tärkeän reissun kynnyksellä. Sitten kun Katja ja Sisu palaavat, Aina mietti itsekseen.

– No, vaikka ette leikkisi häämatkaa, niin katselkaa kuitenkin auringonlaskua käsi kädessä rannalla ja antakaa aaltojen liplattaa jaloissa, Aina muistutti.

Katjan poskille nousi aavistuksenomainen puna.

– Olet oikeassa. Pitää muistaa nauttia, eikä vain paahtaa töitä ja ikävöidä kotiin. Onneksi Maija on sinun kanssasi, niin tiedän, että kaikki menee hyvin.

Kuin kutsuttuna Maija ryntäsi keittiöön kirja kädessään ja Paavo sekä koirat vanavedessään. Päätös oli ilmeisesti syntynyt hämmästyttävän nopeasti ja sujuvasti, sillä kirjoja tosiaan oli vain yksi. Aina oli arvellut, että asiasta tulisi vääntöä, sillä kummallakin touhuajalla oli vahvat mielihiteet.

– Me päätettiin arpoa ettei tarvi tapella, Maija selitti ja heilutteli kirjaa, jonka Aina tunnisti *Mio, poikani Mioksi*.

Valinta ilahdutti Ainaa, sillä hänkään ei ollut lukenut kyseistä Astrid Lindgrenin teosta. *Ronja, Ryövärintytär* ja *Veljeni, Leijonamieli* olivat tulleet hänelle tutuiksi äidin kanssa ja hän oli palannut niihin omatoimisesti moneen

kertaan, mutta tätä Lindgrenin romaania hän ei muistanut edes nähneensä kotihyllyssä.

– Vain helppoina päivinä kannattaa tapella. Siksi ehdotin, että arpa valitsee tuon Maijan kirjan, vaikka mulla ei ole hajuakaan, mikä se sellainen miopoika on, Paavo huomautti.

Aina katsoi Paavoja lempeästi. Oli liikuttavaa, kuinka poika tunnollisesti huolehti parhaasta ystävästään. Paavolla oli erityisyytensä, mutta Maijan ystävyys oli auttanut poikaa haasteissaan. Lapset tukivat mutta myös kasvattivat toisiaan.

– Mio on kirjassa pojan nimi, mutta sen enempiä en minäkään tiedä, Aina sanoi. – Sen kuitenkin tiedän, että te olette tosi fiksuja, kun osasitte valita kirjan ilman tappelua ja kärtynenäilyä.

Aina johdatti nauravat lapset kirjaston lomahuoneeseen, missä satutelta jo odotti heitä. Kaikki kolme ryömivät sisään ja pötkähtivät pehmeille peitoille ja tyynyille. Aina vetäisi tottuneesti tyynyn vatsansa peitoksi ja napsautti päälle teltassa tähtien tavoin tuikkivan valoketjun ennen kuin avasi kirjan.

Outoa, että äiti, joka luki minulle kaikki Lindgrenin antaumuksella, jätti *Mio, poikani Mion* kokonaan huomiotta, Aina ajatteli alkaessaan lukea.

Jo muutaman sivun jälkeen hän uskoi tietävänsä, miksi kirjaa ei ollut heidän kotonaan näkynyt. Sen aihe osui liian kipeään paikkaan.

– ”Isästäni ei tiedetty mitään, hän sanoi. – Mutta arvaahan sen, mikä renttu se mies on ollut, hän sanoi. Minä vihasin Eedla-tätiä, kun hän sillä tavalla puhui isästäni”, Aina luki.

Elin Varjoranta oli kasvattanut tyttärensä täysin yksin, ilman edes perheen tukea. Vasta edellisvuonna Aina oli saanut tietää syyn Elinin välirikoon Ainan isän Matteo Liljeforsin ja tämän suvun kanssa, mutta hän ei ymmärtänyt vielääkään, miksi Elinin oli pitänyt häätää kaikki muutkin ympäriltään.

Aina työnsi kysymykset mielestään ja jatkoi lukemista.

– Tämä Juhani Ville Hämäläinen on tosi yksin, ihan niin kuin minäkin kohta, Maija nyyhkäisi hetken kuluttua.

– Mulla tulee niin ikävä äitiä, hän sanoi ja alkoi itkeä.

– Ikävä ei tunnu kivalta, mutta se on silti aika ihana asia. Se kertoo, että sinulla on jotain valtavan rakasta, Aina lohdutti ja silitti tytön hiuksia.

– Etkä sinä ole ihan yksin niin kuin Juhani Ville Hämäläinen, Paavo huomautti. – Minä olen vaikka koko ajan sinun vieressä, jos haluat.

– Oletko sinä minun Jum-Jum? Maija kysyi.

– Olen, ja sinä olet minun Mio, Paavo vakuutti.

Kuin lasten sopimuksen sinetiksi Aina luki heille vielä lättykesteistä, jotka kruunasivat Mion ja Jum-Jumin ensitapaamisen.

– ”Söimme haljetaksemme ja katselimme toisiamme naureskellen. Minä olin niin iloinen Jum-Jumista. Yksi niistä valkoisista linnuista lensi alas ja näykkäsi palasen ohukaista minun lautaseltani, ja silloin Jum-Jum ja minä nauroimme vieläkin enemmän.”

– Ihan kuin me, Maija mumisi raukeasti.

Aina sulki kirjan, mutta lapset eivät protestoineet. Molemmat olivat nukahtaneet pitkän ja touhukkaan päivän uuvuttamina. Leipomisen lisäksi he olivat käyneet Ainan kanssa pitkällä kävelylenkillä metsässä ja etsineet

samalla askartelumateriaalia halloweenin karmiviin koristeisiin: hämähäkkeihin, noitien irtokäsiin sun muihin. Sillä aikaa Katja oli saanut pakata rauhassa.

Katsellessaan vieressä nukkuvia lapsia Ainaa alkoi itketä. *Mio, poikani Mio* ja äidin valintojen pohtiminen olivat pakottaneet hänet katsomaan peiliin. Oliko hän tekemässä juuri niin kuin äitinsä, salailemassa ja sulkemassa kaikki muut ulkopuolelle?

Kaikeksi onneksi Katja kurkisti teltan suulta ja keskeytti hankalat ajatukset. Hän hymyili lempeästi unisille pilteille.

– Tuo oli arvattavissa, kävivät niin kierroksilla jo leipoessa, Katja kuiskasi. – Mutta nyt voimme juoda iltateet rauhassa ennen kuin kannamme lapset peteihinsä.

Kirjaston keittiössä odotti pannu tuoksuva raparperi-inkivääriteetä, jota Katja oli itse kuivattanut puutarhan antimista. Kattauksen kruunasivat Syrjälän ruusuhunajapurkki ja kasa meheviä pullia – nekin Katjan tuomisia rantakahvilan ylijäämästä.

Paavao hakemaan tullut Mauno istui jo pöydän ääressä teekuppi nenänsä edessä. Mies mutusti pullaa onnellisen näköisenä, mikä ei ollut ihme. Kahvilan herkut olivat verstaansa vailla.

– Paras iltapala aikoihin, Mauno sanoi saatuaan suunsa tyhjäksi.

– Onneksi pakkasessa on monta pussia lisää, sillä saat ravata täällä harva se päivä nyt, kun Maija jää tänne kanssani, Aina naurahti ja kaatoi teetä myös itselleen ja Katjalle.

– En minä mitään pullapalkintoa tarvitse, tulen mielelläni ihan muutenkin, Mauno tokaisi lempeästi.

Aina tunsi poskiensa hehkuvan, kun hän istuutui Maunoa vastapäätä. Hölmöä sinänsä, olivathan he seurustelleetkin. Nyt Maunon ystävälliset heitot vain tuntuivat hankalilta, koska Aina salaili asioita.

– Maija on tervetullut myös meille, ja yökyläily käy niin ikään. Saat silloin tällöin vähän taukoa huoltajahommista, Mauno lupasi.

– Pidetään mielessä, vaikka minä kyllä viihdyn Maijan ja Paavon seurassa, Aina sanoi. – Heidän kanssaan on helpompi pitää elämäniloa yllä, ja iloa minä todella nyt tarvitsen.

Mauno nyökkäili ja pyöritteli lusikkaa kupissaan. Hetken pöydässä oli aivan hiljaista, ja Katjakin näytti haikealta. Erossaolo Maijasta olisi hänelle vaikeaa.

– Sinä olisit kyllä loistava äiti, Mauno huomautti yllätäen.

Aina tarttui kuppiinsa niin hätäisesti, että juomaa läikkyi pöydälle. Saadakseen käsilleen tekemistä hän alkoi pyyhkiä jälkiään vimmaisesti hihaansa.

– Paavo on saanut tänä syksynä koulusta paljon hyvää palautetta nyt, kun elämä on tasoittunut. Olen usein miettinyt, että olisinpa kuunnellut sinua enemmän jo keväällä, luottanut osaamiseesi. Moni asia voisi olla nyt toisin, Mauno jatkoi ja katsoi Ainaa pitkään.

Katja yskäisi, nousi ja selitti käyvänsä vessassa, vaikka Aina yritti parhaansa mukaan viestittää katseellaan ystävää jäämään.

– Moni asiahan on kuitenkin nyt hyvin, Paavolla varsinkin, ja se on tärkeintä, Aina muistutti.

Mauno nyökkäsi hajamielisesti ja jatkoi sitten sitkeästi.

– Välillä mietin sitäkin, että jos en olisi ollut niin väsynyt kaikesta: Paavon haasteista, erosotkuista, siitä tunteiden

vuoristoradasta... jos olisin tajunnut, mitä minulla oli kanssasi, mitä meillä oli.

Oli Ainan vuoro pyöritellä lusikkaa teekupissaan. Miksi menneistä piti taas puhua? Hehän olivat sopineet jo loppukesästä, että ystävyys oli heille paras ja ainoa tapa jatkaa kaiken tapahtuneen jälkeen.

- Meillä on yhä paljon, Aina sanoi lopulta tiukasti.
- Olemme ystäviä, hyviä ystäviä.

He eivät voineet kurottaa menneeseen. Kesän aikana oli tapahtunut liian paljon, tapahtui yhä.

Kun Mauno oli juhannuksena vielä kerran palannut ex-vaimonsa luo, Aina oli saanut tarpeekseen. Sitten hänelle oli paljastunut, ettei Kielokoskelle sukunsa asioissa saapunut Carlo Liljefors ollutkaan hänen verisukulaisensa, vaan Elena ja Frans Liljeforsin adoptiopoika, ja Carlo oli vienyt Ainalta jalat alta. Kesäromanssi italialaisittain ei vain ollut saanut onnellista loppua. Päinvastoin se oli päättynyt alkusyksyllä romahdukseen, kun Carlo oli palannut Kielokoskelle, mutta vain jättääkseen Ainalle hyvästit. Mies oli kertonut sairastavansa perinnöllistä aneurysmatautia ja valmistautuvansa hengenvaaralliseen operaatioon. Tämä kaikki oli tapahtunut ennen kuin Aina oli saanut tietää olevansa raskaana – ja tajunnut että lapsi saattoi olla yhtä lailla Carlon kuin Maunon.

Toivoa Carlon selviytymisestä ei ollut kuin murunen, kokeellisen leikkauksen onnistuminen oli hyvin epätodennäköistä. Silti Aina piti kiinni tästä murusesta. Oman äitinsä sairausaikana hän oli kokenut, millaista oli, kun toivoa ei ollut lainkaan. Siksi pienikin toivonkipinä oli iso asia.

Aina oli ottanut tavaksi kirjoittaa pöytälaatikkoon Carlolle kirjeitä, joissa hän kertoi raskauden tuntemuk-

sista, omista ajatuksistaan ja parhaista Italian-muistoistaan. Hän aikoi antaa kirjeet miehelle sitten, kun he jälleen tapaisivat, kun Carlo olisi selvinnyt leikkauksesta ja parantunut. Todennäköisyydet eivät olleet heidän puolellaan, mutta Aina ei suostunut uskomaan mihinkään toiseen lopputulemaan.

Tähän kaikkeen ja raskauden mielialavaihteluiden vuoristorataan ei mahtunut enempää suuria tunteita. Aina loi Maunoon päättäväisen katseen. He eivät lähtisi nyt mihinkään syvällisempään keskusteluun, mistään.

Aina hörppäsi teetään ja nappasi pullan sen kaveriksi. Hän kohotti nisun kohti Maunoa kuin skoolaukseen. Tapa oli oikeastaan Ainan ja Katjan, mutta Mauno hoksasi eleen tarkoituksen ja tömpsäytti toisella pullallaan Ainan vehnästä.

– Ystävyydelle, Aina sanoi. – Se kestää vaikka maailma ympärillä murtuisi.

– Ystävyydelle, Mauno toisti ja hymyili lämpimästi, vaikka silmistä näki pettymyksen, kun keskustelu menneistä ei ottanut tulta.

Molemmat hörppivät hiljaa omaa teetään. Ulkona kirjaston pihavalon kelmeässä kajossa lokakuun julma tuuli riipi omenapuista viimeisiäkin elonmerkkejä.

Vaistomaisesti Aina puri huulta miettiessään, millaiseksi miehen katse muuttuisi, kun tämä saisi tietää raskaudesta. Mauno oli kuitenkin käynyt loppukesällä jopa kirurgisessa operaatiossa, jotta ei edes vahingossa saisi lisää lapsia. Totuus mullistaisi heidän välinsä tavalla tai toisella.

Mauno rikkoi lopulta hiljaisuuden.

– Anteeksi, että kaivelin menneitä nyt kun... Onko Italiasta kuulunut mitään?

Aina pudisti päätään ja sanoi: – Elena lupasi soittaa, kun Carlon leikkauksen ajankohta tarkentuu. En viitsi itse soittaa sinne päin, etten rasittaisi häntä turhaan kyselyilläni.

Jo pelkkä Carlon nimen sanominen ääneen nosti kyyneläet Ainan silmiin. Samassa mieleen palasivat Katjan sanat: *Mieheni sentään tiesi, että meille oli tulossa vauva. Sen onnen hän kantoi sydämessään tuonne jonnekin pilvien taakse.* Toisiko tieto mahdollisesta isyydestä lohtua Carlolle? Pitäisikö Ainan kuitenkin ottaa häneen yhteyttä? Carlo oli tavoittamattomissa sveitsiläisessä sairaalassa, mutta Elena toimisi takuulla mielellään viestinviejänä.

Ei. Carlo oli halunnut vetäytyä maailmasta, koska jatkuva menettämisen pelko oli käynyt liian raskaaksi. Jos mies saisi tietää, ettei ehkä koskaan näkisi lasta, joka mahdollisesti perisi hänen lempeät silmänsä... Carlon sydän särkyisi. Samoin kävisi Elenalle ja Fransille. Aina ei voisi tehdä sitä heille.

– Voi sinua, Mauno kuiskasi, nousi ylös ja kiersi pöydän toiselle puolelle kietoakseen kätensä Ainan harteille.

Aina värähti tuntiessaan Maunon kosketuksen ja muistaessaan, kuinka hyvältä hänestä oli aikoinaan miehen sylissä tuntunut. Vaikka pää tiesi, ettei heidän välilleen mahtunut nyt mitään, raskaushormonien sekoittama vartalo lähetti täysin toisenlaisia viestejä. Se janosi läheisyyttä ja sai Ainan painautumaan miestä vasten.

Heti kun Ainan mieli ehti mukaan tilanteeseen, hän vetäytyi takaisin säädylisemmän etäisyyden päähän Maunosta ja taputti miehen käsivartta merkiksi siitä, että halaus oli tullut päätökseen. Ei hän halunnut antaa miehelle väärää viestejä tai turhaa toivoa. Hän ei myöskään halunnut turvata Maunoon ennen kuin olisi ollut

tälle rehellinen kaikesta tulevasta. Raskausuutinen ei nimittäin ollut ainoa paljastus, jonka Aina oli tekemässä lähiaikoina.

Mitä enemmän hän oli asiaa miettinyt, sitä selkeämmin hän oli tajunnut, ettei hän aikonut selvittää, kuka lapsen biologinen isä oli. Ei virallisella tiedolla ollut mitään väliä, kun halusi lapsen ympärille ihmisiä rakkaudesta, ei geeniperimän ja velvollisuudentunnon takia. Ja rakastavia ihmisiä vauvan elämässä riittäisi niin Kielokoskella kuin Helsingissäkin, sillä Aina ei työntäisi ketään pois elämästään, kuten hänen äitinsä oli tehnyt.

Silloin muka vessaan paennut Katja kurkisti ovelta.

– Anteeksi, jos keskeytän, mutta minun pitää alkaa tehdä lähtöä. Jaksatko kantaa Maijan sänkyynsä vai autanko minä? hän sanoi osoittaen sanansa Ainalle.

– Älä luulekaan, että päästän sinua vintin portaisiin tuon vatsan kanssa, Aina nauroi ja tunsi piston omassatunnossaan. Vielä ei ollut paljastusten aika.

2. luku

Tiheän usvan seasta nousivat talvipuutarhan ääriviivat lokakuisessa yössä. Ruusupensaiden keskeltä pilkistävä vaaleaksi rapattu tiilirakennus oli kuin tehty ruukin iki-aikaisille hengille. Aina hengitti syvään ja puhalsi huultensa raosta höyryävää ilmaa. Ympärillä oli täysin hiljaista, koirat kun olivat jääneet kirjastolle. Mitä lähemmäs talvea tultiin, sitä laajemmalle kuoleman kosketus ruukin piha-piirissä ulottui, mutta toisaalta myös rauha tuntui lisääntyvän. Oli se aika vuodesta, kun sai käpertyä, tyyntyä omien mietteidensä äärelle, kun kaikkialta puskeva elämän häly hiljeni.

Puiden katveesta kuului lehahdus, ja Aina säpsähti. Oksalla kiikkui onneksi tuttu tumma hahmo. Hänen kesäkaverinsa, varis, mutta taas yksin.

– Mihin sinun heilasi ja poikasesi ovat kadonneet? Aina kysyi linnulta hiljaa.

Varis raakkui pehmeästi, minkä Aina tulkitsi vastaukseksi, vaikkei hän sen sisältöä ymmärtänytkään.

– Täällä me taas, yksin ihmettelemässä, ihan kuin keväällä, Aina jatkoi silti jutustelua.

Paitsi ettei Aina ollut yksin. Käsi hakeutui huomaamatta vatsan päälle, kuin Aina olisi halunnut varmistua siitä, että vauva oli yhä turvassa. Niin tapahtui usein, mutta Aina oli oppinut nopeasti hillitsemään itsensä, kun ympärillä oli muita. Kosketus lohdutti, kun huoli ja suru yrittivät

*Oli se aika vuodesta,
kun sai käpertyä, tyyntyä
omien mietteidensä äärelle,
kun kaikkialta puskeva
elämän häly hiljeni.*

Kielokoskella lämmitellään kardemummakahvin äärellä ja harjoitellaan Saiturin joulu -näytelmää, mutta Aina Varjorannan mieli on musta. Ainalla on salaisuus, jonka säilyttäminen alkaa käydä vaikeaksi. Lisäksi häntä vaivaa tunne, että myös läheisellä Syrjälän tilalla salaillaan jotain.

Kun pikkukartanoon eräänä iltana syttyvät valot ja ruukin perillisistä hankalin palaa kotikonnuilleen, asiat mutkistuvat entisestään.

Miten pitkälle Ainan on mentävä, jotta Kielokoskelle saadaan joulurauha?

KANNEN SUUNNITTELU:
EEVALIINA RUSANEN

KANNEN KUVITUS: HELI HYPPÖNEN

